

УДК 81'374

UDC 81'374

НАВИГАЦЫЙНАЯ ПАРАМЕТРЫЗАЦЫЯ Ў БЕЛАРУСКІХ РЭСТРАВЫХ СЛОЎНІКАХ ЛІНГВІСТЫЧНЫХ ТЭРМІНАЎ

NAVIGATION PARAMETRIZATION IN BELARUSIAN REGISTER DICTIONARIES OF LINGUISTIC TERMS

Д. В. Дзятко,

кандыдат філалагічных навук, дацэнт, загадчык
кафедры мовазнаўства і лінгвадыдактыкі
Беларускага дзяржаўнага педагагічнага
ўніверсітэта імя Максіма Танка

D. Dzyatko,

PhD in Philology, Associate Professor,
Head of the Department of Linguistics and
Linguodidactics, Belarusian State Pedagogical
University named after Maxim Tank

Паступіў у рэдакцыю 21.01.21.

Received on 21.01.21.

Артыкул прысвечаны даследаванню метатэрмінаграфічных сродкаў і спосабаў, з дапамогай якіх у слоўніках адлюстроўваецца ўзаемасувязь розных адзінак лінгвістычнай тэрмінасістэмы. Аб'ектам вывучэння з'яўляюцца тэрмінаграфічныя выданні (аўтаномныя і інкарпараваныя), укладзеныя ў перыяд з 1967 г. да 1984 г. і апублікаваныя як у Беларусі, так і за яе межамі. Агульная колькасць прааналізаваных слоўнікавых артыкулаў – 4551. Метады даследавання – апісальны, метады сінхроннага аналізу, параўнальна-супастаўляльны метады і асобныя прыёмы кампанентнага аналізу. Асноўным спосабам семантызацыі тэрмінаў у слоўніках-рээстрах з'яўляецца навігацыйная параметрызацыя, якая рэалізуецца з дапамогай адрасацыі і адсылак. Распрацоўваецца функцыянальная тыпалогія тэрмінаграфічных адсылак – элементаў слоўнікавай метаструктуры, якія садзейнічаюць карэляцыі паміж самастойным слоўнікавым артыкулам і звязанымі з ім слоўнікавымі артыкуламі ў рээстры выдання.

Ключавыя словы: беларуская лексікаграфія, тэрмінаграфія, тэрміналагічны слоўнік, гісторыя тэрмінаграфіі, слоўнік-рээстр, слоўнікавы артыкул, структура слоўніка, адрасацыя.

The article is dedicated to studying metaterminographic means and ways with the help of which the interconnection of different units of linguistic term system is reflected in dictionaries. The object of the research is presented by terminographic editions (autonomous and incorporated) compiled in the period from 1967 to 1984 and published in Belarus and abroad. The total number of the analyzed dictionary articles is 4551. The methods of research are descriptive method of synchronic analysis, comparative-contrastive method and separate ways of component analysis. The main way of semantization of terms in register dictionaries is navigation parametrization which is realized with the help of addressing and referring. The functional typology of terminographic references – elements of dictionary metastructure contributing to correlation between independent dictionary article and the dictionary articles connected with it in the register of the edition – is worked out.

Keywords: Belarusian lexicography, terminography, terminographical dictionary, history of terminography, register dictionary, dictionary article, structure of dictionary, addressing.

Да рээстравых тэрміналагічных слоўнікаў, або слоўнікаў-рээстраў, адносяцца інфармацыйна-даведачныя выданні, якія змяшчаюць моўныя адзінкі са спецыяльным значэннем, але не прапануюць іх сістэмнай навуковай інтэрпрэтацыі.

У беларускай лінгвістычнай тэрмінаграфіі такімі слоўнікамі з'яўляюцца: «Слоўнік па мовазнаўстве: праект для абмеркавання» (М. П. Лобан; 1967; далей – [СМПА-1967]); «Мовазнаўства» (В. С. Семянюк; 1976; далей – [МПА]), інкарпараваны ў выданне «Слоўнік па літаратуразнаўству, фалькларыстыцы, літаратуры, мовазнаўству і этнаграфіі для *Кароткай Беларускай Савецкай Энцыклапедыі*: праект для абмеркавання»; «Слоўнік *Мовазнаўства*: для 2-га выдання *Беларускай Савецкай Энцыклапедыі*: праект для абмеркавання» (В. С. Семянюк; 1984; далей – [СМПА-1984]), а таксама: «Slovník slovanské lingvistické terminologie = Slovník slovanské lingvistické terminologie = Dictionary of Slavonic Linguistic Terminology» (věd. red. A. Jedlička; т. II; 1979; далей – [SSLT-II]).

Мэта гэтага даследавання – сістэматызаваць метатэрмінаграфічныя сродкі і спосабы, з дапамогай якіх у слоўніках-рээстрах адлюстроўваецца ўзаемасувязь розных адзінак лінгвістычнай тэрмінасістэмы.

Метады даследавання – апісальны метады сінхроннага аналізу, параўнальна-супастаўляльны метады і асобныя прыёмы кампанентнага аналізу.

У мікраструктуры беларускіх рээстравых слоўнікаў лінгвістычных тэрмінаў ёсць як агульныя, так і адрозныя рысы. Так, «цела» слоўнікавых артыкулаў у іх фарміруецца пераважна дзвюма інфармацыйнымі зонамі – зонай намінацыі і зонай тэхнічнай інфармацыі або (у залежнасці ад выдання) зонай намінацыі і зонай навігацыйнай інфармацыі:

[ДЫЯЛЕКТАЛОГІЯ]_n [2500 Б2]_{tech} [СМПА-1984]¹
[ПАЛЕАГРАФІЯ]_n [2000 Б2]_{tech} [СМПА-1967]
[ПАЛІМПЭСЭСТ]_n [600 Б2]_{tech} [СМПА-1967]
[ПІСЬМЕННАСЦЬ]_n [500]_{tech} [СМПА-1984]
[ПОЎНАГАЛОССЕ]_n [700]_{tech} [МПА]
[СКОРАПІС]_n [800 I]_{tech} [МПА]
[пазіцыйны дыфтонг]_n [2-20-21-6]_{loc} [SSLT-II]
[пазіцыя гука ў слове]_n [2-22-4]_{loc} [SSLT-II].

Тэхнічная параметрызацыя ў мікраструктуры беларускіх тэрміналагічных слоўнікаў характэрная толькі для так званых слоўнікаў-

¹ Тут і далей прамыя дужкі з перакладзінкай (“[” і “]”) служаць для вылучэння межаў зон інфармацыі ў структуры слоўнікавага артыкула, а таксама для засяроджвання ўвагі на пэўных элементах слоўніка. Тып зоны абазначаецца з дапамогай ніжніх індэксаў: *n* – зона намінацыі (англ. *nomination*); *tech* – зона тэхнічнай інфармацыі (англ. *technical*); *loc* – зона лакалізацыі (англ. *localization*).

праектаў ([СМПА-1967; МПА; СМПА-1984]. У зоне тэхнічнай інфармацыі вызначаецца аб'ём будучага энцыклапедычнага артыкула ў знаках, можа ўказвацца наяўнасць ілюстрацый, уклеек, картаў, партрэтаў і пад. Іншымі словамі, падаюцца звесткі, якія не маюць непасрэднага дачынення да формы загаловачых адзінак канкрэтнага рээстравага слоўніка, іх функцыя – **экстраканектыўная** (англ. *connect* 'злучаць, звязваць'), яны звязваюць слоўнік-рээстр (праектыўны слоўнік) з будучай энцыклапедыяй, створанай на яго аснове, у тэхнічнай яе частцы. **Зона лакалізацыі** ў [SSLT-II] паказвае, у якой пазіцыі зафіксаваны тэрмін у першым томе праекта, яе функцыя **інтраканектыўная** – яна звязвае рээстравыя тэрміны, прыведзеныя ў розных тамах аднаго тэрмінаграфічнага праекта.

З выяўленых крыніц выданні [МПА] і [SSLT-II] можна лічыць класічнымі рээстравымі слоўнікамі ў тым сэнсе, што яны практычна не змяшчаюць іншых звестак пра адзінкі апісання акрамя тых дадзеных, якія ўваходзяць у зону тэхнічнай і навігацыйнай інфармацыі (і па сваёй сутнасці не з'яўляюцца лінгвістычнымі).

Семантызацыя ў слоўнікавых артыкулах рээстравых слоўнікаў або *a priori* адсутнічае, або праводзіцца несістэмна, або адбываецца апасродкавана – шляхам указання аперацыйнай інфармацыі, г. зн. звестак, неабходных для кампаноўкі рээстра будучай энцыклапедыі:

ДЫЯЛЭКТ [Да арт. Дыялект, Лінгвістычная геаграфія] 3000 Б, У

ФУНКЦЫЯНАЛЬНЫ АНАЛІЗ [Частка агульнага артыкула (гл. сл. па матэматыцы)] 800

ПАЎЗА [Частка куставога артыкула] 300 [СМПА-1967].

Такім чынам, асноўным спосабам апасродкаванай семантызацыі тэрмінаў у слоўніках рээстравага тыпу з'яўляецца **навігацыйная параметрызацыя**, якая рэалізуецца з дапамогай адрасацыі і адсылак.

Адрасацыя – элемент слоўнікавай метаструктуры, які паказвае на тоеснасць двух або больш рээстравых слоў.

Адрасацыя звычайна афармляецца з дапамогай лексікаграфічнага індикатара *тое, што*. У беларускай рээстравай тэрмінаграфіі гэты прыём выкарыстоўваецца ў [СМПА-1984], дзе 2,2 % ад агульнай колькасці слоўнікавых артыкулаў з'яўляюцца адрасацыйнымі.

Суб'ектамі адрасацыі выступаюць:

- 1) **даменны** (фр. *domaine* ад лац. *dominium* 'валоданне') **слоўнікавы артыкул** – базавы слоўнікавы артыкул, у якім прыводзіцца (або можа прыводзіцца – у адаптацыі з задачамі слоўніка) поўнае апісанне рээстравай адзінкі:

ДЫЯЛЭКТНЫ СЛОЎНІК, абласны слоўнік 700 Б

МАШЫННЫ ПЕРАКЛАД 1000 [СМПА-1984];

- 2) **субсідарны** (лац. *subsidiary* 'дачэрні') **слоўнікавы артыкул** – другасны, фармальна няпоўны слоўнікавы артыкул, у якім прынятае для дадзенага слоўніка апісанне рээстравага слова замяняецца перанакіраваннем (адрасацый) да іншага слоўнікавага артыкула (даменнага):

АБЛАСНЫ СЛОЎНІК, тое, што дыялектны слоўнік 60

АЎТАМАТЫЧНЫ ПЕРАКЛАД, тое, што машынны пераклад 100 [СМПА-1984].

Даменны і субсідарны слоўнікавыя артыкулы, звязаныя адрасацыйнымі адносінамі, утвараюць **кластар адрасацыі** (англ. *cluster* 'гронка, вялікая колькасць'), або **адрасацыйны кластар**:

ДЫЯЛЭКТНЫ СЛОЎНІК, абласны слоўнік 700 Б

АБЛАСНЫ СЛОЎНІК, тое, што дыялектны слоўнік 60²

МАШЫННЫ ПЕРАКЛАД 1000

АЎТАМАТЫЧНЫ ПЕРАКЛАД, тое, што машынны пераклад 100 [СМПА-1984].

Адрозніваюцца тры структурныя тыпы адрасацыйных кластараў:

- 1) **монасубсідарны** (гр. *monos* 'адзін' + лац. *subsidiary*) **кластар адрасацыі** утвараецца, калі да аднаго даменнага слоўнікавага артыкула адрасуе адзін субсідарны слоўнікавы артыкул (18 выпадкаў, або 85,7 % ад агульнай колькасці кластараў адрасацыі). У такім выпадку колькасць адрасацыйных артыкулаў у слоўніку супадае з колькасцю адрасацыйных кластараў:

СЛАВЯНАЗНАЎСТВА 1000 Б2

СЛАВІСТЫКА, тое, што славяназнаўства 60 [СМПА-1984];

- 2) **бісубсідарны** (лац. *bis* 'двойчы' + лац. *subsidiary*) **кластар адрасацыі** ўтвараецца, калі да аднаго даменнага слоўнікавага артыкула адрасуюць два субсідарныя слоўнікавыя артыкулы (2 выпадкі, або 9,5 %):

ДЫГРАФ <...> 500 Б

ДВАЙНАЯ ЛІТАРА, тое, што дыграф 100

ДВУХЗНАЧНАЯ ЛІТАРА, тое, што дыграф 100 [СМПА-1984];

- 3) **полісубсідарны** (гр. *poly* 'многа' + лац. *subsidiary*) **кластар адрасацыі** ўзнікае, калі да аднаго даменнага слоўнікавага артыкула накіроўваюць некалькі субсідарных слоўнікавых артыкулаў (1 выпадак, або 4,8 %):

ЖЭСТАЎ МОВА (кінетычная, ручная, лінейная) 800

КІНЕТЫЧНАЯ МОВА, тое, што Жэстаў мова 60

ЛІНЕЙНАЯ МОВА, тое, што Жэстаў мова 60 [СМПА-1984]

² Знакам "L" пазначаецца субсідарны слоўнікавы артыкул у адрасацыйным кластары.

Ц[*РУЧНАЯ МОВА, тое, што Жэстаў мова].³

Зыходзячы з пастулата, што слоўнік (у адрозненне ад збору лексікі) з'яўляецца своеасаблівай сістэмай-праграмай (г. зн. усе элементы слоўніка ўзаемазвязаны паміж сабой не толькі паняццёвымі, але і фармальнымі сувязямі), у беларускіх слоўніках-рээстрах лінгвістычных тэрмінаў можна адрозніць два зместавыя тыпы адрасацыйных кластараў:

1) **двунакіраваны адрасацыйны кластар** (4 выпадкі, або 19 % ад агульнай колькасці кластараў адрасацый) – у зоне намінацыі даменнага слоўнікавага артыкула ў якасці паліморфа ўказваецца лема субсідарнага слоўнікавага артыкула:

ДВУХМОЎЕ, білінгвізм 1000 Б
ЦБІЛІНГВІЗМ, тое, што Двухмоўе 100
ДЫЯЛЭКТНЫ СЛОЎНІК, абласны слоўнік 700 Б
ЦАБЛАСНЫ СЛОЎНІК, тое, што дыялектны

слоўнік 60
ЗНЁШНЯЯ ЛІНГВІСТЫКА, экстралінгвістыка
ЦЭКСТРАЛІНГВІСТЫКА, тое, што знешняя лінгвістыка
ПРЫСТАЎКА, прэфікс, 200
ЦПРЭФІКС, тое, што прыстаўка 60 [СМПА-1984];

2) **аднакіраваны адрасацыйны кластар** (17 выпадкаў, або 81 %) – сувязь паміж даменным і субсідарным прасочваецца толькі па адным з артыкулаў – або па даменным, або па субсідарным.

У выпадку, калі сувязь парушана ў даменным артыкуле, назіраецца *рэгрэсіўная аднакіраваная адрасацыя* (21 выпадак, або 91,4 % ад агульнай колькасці слоўнікавых артыкулаў з аднакіраванай адрасацыяй):

АЗНАЧЭННЕ ў мовазнаўстве, [*атрыбут] 700
ЦАТРЫБУТ, тое, што азначэнне 60
КОСНАЯЗЫКАСЦЬ, [*дыслалія] 400
ЦДЫСЛАЛІЯ, тое, што коснаязыкасць 60
ПАЛАТАЛІЗАЦЫЯ, [*змякчэнне зычных] 500
ЦЗМЯКЧЭННЕ ЗЫЧНЫХ, тое, што палаталізацыя 60

Пры парушэнні сувязі ў субсідарным слоўнікавым артыкуле, *аднакіраваная адрасацыя* з'яўляецца *прагрэсіўнай* (1 выпадак, або 4,3 %):

ЖЭСТАЎ МОВА (кінетычная, ручная, лінейная) 800
ЦКІНЕТЫЧНАЯ МОВА, тое, што Жэстаў мова 60
ЦЛІНЕЙНАЯ МОВА, тое, што Жэстаў мова 60 [СМПА-1984]
Ц[*РУЧНАЯ МОВА, тое, што Жэстаў мова].

У некаторых выпадках ёсць падставы вылучаць *прагрэсіўна-рэгрэсіўную аднакіраваную адрасацыю* (1 выпадак, або 4,3 %):

ПІКТАГРАФІЧНАЕ ПІСЬМО, піктаграфія, [*рысуначнае пісьмо] 800 І Б₂
ЦРЫСУНАЧНАЕ ПІСЬМО, тое, што піктаграфічнае пісьмо 60 [СМПА-1984]

Ц[*ПІКТАГРАФІЯ, тое, што піктаграфічнае пісьмо].

У слоўніках-праектах дастаткова шырока выкарыстоўваюцца **адсылкі** – элементы слоўнікавай метаструктуры, з дапамогай якіх ажыццяўляецца карэляцыя паміж самастойным слоўнікавым артыкулам і звязанымі з ім слоўнікавымі артыкуламі ў рэестры выдання. Фактычна адсылка замяняе «цела» слоўнікавага артыкула. У [СМПА-1967] больш за 87 артыкулаў (11,3 % ад агульнай колькасці артыкулаў у слоўніку) з'яўляюцца адсылачнымі (г. зн. змяшчаюць элементы семантызацыі), у [СМПА-1984] такіх артыкулаў – 51 (4,9 %). У структуру слоўнікавага артыкула адсылкі ўводзяцца з дапамогай памет *гл.* і *гл. у арт.*, выкарыстанне якіх дадаткова не рэгламентуецца:

АНТРАПАНІМІКА [Гл. Анамастыка] 50
ЛЕКСІКОН [Гл. Слоўнік] 50
СЛАВІСТЫКА [Гл. Славяназнаўства] 50 [СМПА-1967];
ГЛАТАГАНІЧНЫ ПРАЦЭС, [гл. у арт. Мова] 50
ПОЛІСІНТЭТЫЧНЫЯ МОВЫ, [гл. Інкарпарацыйныя мовы] 60
ФУНКЦЫЯНАЛЬНАЯ ЛІНГВІСТЫКА, [гл. у арт. Структурная лінгвістыка] 60 [СМПА-1984].

Адсылкі ў рэестравых слоўніках могуць выконваць ідэнтыфікацыйную, інтранавігацыйную, экстранавігацыйную і аперацыйную функцыі.

Адсылкі з **ідэнтыфікацыйнай функцыяй** паказваюць, які з двух тэрмінаў з роўным аб'ёмам семантыкі з'яўляецца рэестравым (характэрна для асобных слоўнікавых артыкулаў з [СМПА-1967]):

ДЭФІС Гл. Злучок 50
МОВАЗНАЎСТВА Гл. Лінгвістыка 50 [СМПА-1967].

Адсылкі з **інтранавігацыйнай функцыяй** арыентуюць карыстальніка, у межах якога слоўнікавага артыкула будучай энцыклапедыі мэтазгодна шукаць патрэбны фрагмент інфармацыі:

ПАХОДЖАННЕ МОВЫ Гл. Мова 50
ФУНКЦЫЯНАЛЬНАЯ ЛІНГВІСТЫКА Гл. Структуралізм 50 [СМПА-1967];
АКУТ, гл. у арт. Націск 60
ЭКСПЕРЫМЕНТАЛЬНАЯ ФАНЭТЫКА, гл. у арт. Фанетыка 100 [СМПА-1984].

Экстранавігацыйная функцыя адсылае заключаецца ва ўказанні карыстальніку, у межах якога іншага слоўніка патрэбна шукаць адпаведную інфармацыю (характэрна для асобных слоўнікавых артыкулаў з [СМПА-1967]):

АФАЗІЯ Па сл. медыцыны
СТЫЛІСТЫКА Па сл. тэорыі літаратуры [СМПА-1967].

Аперацыйная функцыя – спецыфічная для некаторых адсылак у слоўніках гэтага тыпу; у беларускай тэрмінаграфіі такія адсылкі выкарыстоўваюцца толькі ў [СМПА-1967]. Так, адсылкі *частка куставога артыкула*, *частка агульнага артыкула*, *частка комплекснага ар-*

³ Тут і далей астэрыскам («*») абазначаецца рэканструяваны слоўнікавы артыкул або яго частка.

тыкула, да арт. (да артыкула) паказваюць, што рэестравы тэрмін пашыраны не толькі ў мовазнаўстве, але і ў іншых галінах навукі:

АФРЫКА. МОВЫ [Частка комплекснага артыкула] 3000 Б₂

АКАМАДАЦЫЯ [Частка куставога артыкула] 700
ДЫЯЛЕКТ [Да арт. Дыялект, Лінгвістычная геаграфія] 3000 Б₂ У₄

ПАЎЗА [Частка куставога артыкула] 700

ПЕРЫЯД [Частка агульнага артыкула] 250 [СМПА-1967].

Прынцыповыя адрозненні паміж паметамі *частка комплекснага артыкула, частка куставога артыкула, частка агульнага артыкула, да арт.* (да артыкула) не прасочваюцца.

Аперацыйную функцыю выконваюць таксама адсылкі, якія фактычна «выключаюць» адпаведныя слоўніковыя артыкулы з рэестра дадзенага слоўніка і з дапамогай памет *па рэд., па рэдакцыі* пераносяць іх у слоўнікі іншых навуковых галін (найперш гэта актуальна для каталагізацыі тэрмінаў, якія выкарыстоўваюцца ў сумежных навуках):

АЗБУКА [Па рэд. педагогікі]

БЕРАСЦЯНЫЯ ГРАМАТЫ [Па рэдакцыі гісторыі]

ГРАФІКА [Па рэдакцыі мастацтва] [СМПА-1967].

У адзінкавых артыкулах спалучаюцца экстранавігацыйная і аперацыйная функцыі:

ФУНКЦЫЯНАЛЬНЫ АНАЛІЗ [Частка агульнага артыкула (гл. сл. па матэматыцы)] 800 [СМПА-1967].

Такім чынам, у беларускіх рэестравых слоўніках лінгвістычных тэрмінаў з мэтай навігацыйнай параметрызацыі выкарыстоўваюцца адрасацыя і адсылкі. Пераважная большасць адрасацыйных кластарай з'яўляюцца монасуб-

сідарнымі (г. зн. утвараюцца суадноснай парай «базавы слоўніковы артыкул» + «другасны слоўніковы артыкул») і аднанакіраванымі, з рэгрэсіўным тыпам адрасацыі (г. зн. сувязь паміж кампанентамі монасубсідарных слоўніковых артыкулаў прасочваецца толькі па другасным кампаненце). Асноўная функцыя адсылак у тэрмінаграфіі – ідэнтыфікацыйная (г. зн. яны паказваюць, які з тэрмінаў з'яўляецца рэестравым). Іншыя функцыі з'яўляюцца спецыфічнымі менавіта для рэестравых слоўнікаў тэрмінаў і практычна не ўласцівыя для іншых тыпаў слоўнікаў (перакладных і тлумачальных).

Крыніцы даследавання

МПА – Мовазнаўства // Слоўнік па літаратуразнаўству, фалькларыстыцы, літаратуры, мовазнаўству і этнаграфіі для Кароткай Беларускай Савецкай Энцыклапедыі : праект для абмеркавання / АН БССР; Беларус. Савец. Энцыкл.; адк. за вып. В. С. Семянюк. – Мінск : Беларус. Савец. Энцыкл., 1976. – С. 35–39.

СМПА-1967 – Слоўнік па мовазнаўстве : праект для абмеркавання / АН БССР; Беларус. Савец. Энцыкл.; адк. за вып. М. П. Лобан. – Мінск : Беларус. Савец. Энцыкл., 1967. – 44 с.

СМПА-1984 – Слоўнік «Мовазнаўства»: для 2-га выдання «Беларускай Савецкай Энцыклапедыі» : праект для абмеркавання / Беларус. Савец. Энцыкл. імя П. Броўкі ; адк. за вып. В. С. Семянюк. – Мінск : Беларус. Савец. Энцыкл. імя П. Броўкі, 1984. – 52 с.

SSLT-II – Slovník slovanské lingvistické terminologie = Словарь славянской лингвистической терминологии = Dictionary of Slavonic Linguistic Terminology / vědecký red. A. Jedlička. – Praha : Akademia, 1979. – Т. 2. – 483 с.